
Vergaderjaar 2021–2022

21 501-20

Europese Raad

CD

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 december 2021

Hierbij bied ik u, mede namens de Minister-President, het verslag aan van de Europese Raad, Top van het Oostelijk Partnerschap en de Eurozonetop van 15 en 16 december 2021.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H.P.M. Knapen

VERSLAG VAN DE EUROPESE RAAD, TOP VAN HET OOSTELIJK PARTNERSCHAP EN EUROTOP VAN 15 EN 16 DECEMBER 2021

Op woensdag 15 en donderdag 16 december 2021 vonden een Top van het Oostelijk Partnerschap en een Europese Raad (ER) plaats in Brussel. En marge van de ER vond een Eurotop plaats. De ER sprak over COVID-19, crisismanagement en weerbaarheid, energieprijzen, veiligheid en defensie, de externe dimensie van migratie en externe betrekkingen. Vanwege de ontwikkelingen rond de formatie in Nederland en het plenaire debat over het eindverslag van de informateurs nam de Minister-President vanaf het begin van de avond van 16 december deel aan de ER en aan de gehele Eurozonetop. De Belgische Minister-President De Croo heeft Nederland tot die tijd vertegenwoordigd.

Top van het Oostelijk Partnerschap

Op 15 december vond de Top van het Oostelijk Partnerschap (OP) plaats. Hieraan namen naast de EU-lidstaten de staatshoofden en regeringsleiders van de Republiek Armenië, de Republiek Azerbeidzjan, Georgië, de Republiek Moldavië en Oekraïne deel. Na afloop van de Top werd een gezamenlijke verklaring¹ uitgebracht met als thema «herstel, veerkracht en hervorming». In de bespreking werd nadruk gelegd op het belang van de nauwe samenwerking tussen de EU en de OP-landen met als doel de stabiliteit, welvaart en wederzijdse samenwerking te bevorderen. In dit verband werd vastgesteld dat het belangrijk is dat de nodige hervormingen worden doorgevoerd en regionale uitdagingen worden aangepakt. Versterking van democratie en rechtsstaat stonden daarbij centraal. Minister-President De Croo heeft mede namens Nederland nadruk gelegd op het belang van voortgang op het gebied van hervormingen, met name waar het gaat om rechtsstatelijkheid, mensenrechten en anti-corruptie.

Ook kwamen zorgen aan de orde over aanhoudende destabilisatie en schendingen van de beginselen van internationaal recht op vele plaatsen in de regio van het OP. De EU zal haar betrokkenheid bij conflictpreventie en conflictoplossing versterken waar dit nuttig is, in het kader of ter ondersteuning van bestaande onderhandelingsstructuren en -processen. De op conditionaliteiten gestoelde benadering, waarbij de reikwijdte en diepgang van de samenwerking worden bepaald door het tempo en kwaliteit van de hervormingen, werd in de verklaring herbevestigd.

Europese Raad

COVID-19

De bespreking over COVID-19 spitte zich toe op de uitdagingen die de snelle opkomst van de omikronvariant met zich meebrengt. De lidstaten wisselden ervaringen uit over de COVID-situatie in hun land. Met name de vraag hoe vrij verkeer van personen en de interne markt zo min mogelijk belemmerd kunnen worden door middel van het optimaal gebruik van het Digitaal Corona Certificaat (DCC) stond centraal. Hiervoor is het van belang dat lidstaten maatregelen maximaal coördineren, ook ten aanzien van de geldigheid van het DCC, en zich daarbij baseren op wetenschappelijk bewijs. Er was aandacht voor het feit dat enkele lidstaten naast het DCC ook een PCR- of antigeentest eisen om het land in te kunnen reizen. Minister-President De Croo heeft zich mede namens Nederland uitgesproken voor maximale coördinatie om het vrije verkeer te beschermen, met een geldigheid van het DCC van 9 maanden. Ook heeft hij aange-

¹ Document 14963/21 d.d. 15 december 2021.

geven dat Nederland voorstander is van het verplicht testen van reizigers die van buiten de EU naar de EU reizen en dat vaccinatiebeleid een nationale competentie is (ter uitvoering van motie 21 501-20, nr. 1752 – Maeijer/Agema). Het belang van vaccinatie en het toedienen van boosterprikken werd breed gesteund. Ook werd gesproken over het belang van het tegengaan van desinformatie rondom de pandemie.

Er was overeenstemming over het belang van mondiale samenwerking bij het bestrijden van de COVID-19 pandemie. De EU is geëngageerd een rol te spelen ten aanzien van het bereiken van wereldwijde vaccinatie en zal doorgaan met het delen van vaccins en bijbehorende materialen en de inspanningen, met name in Afrika, opschroeven. Dit zal de EU met name via COVAX en bilateraal doen in samenwerking met partners. Ook zal de EU zich inzetten om andere obstakels in de uitrol van vaccins weg te nemen. Tevens is afgesproken dat de ER nauwgezet de levering van toegezegde *pledges* zal monitoren. De ER verwelkomde de bereikte overeenstemming door de *World Health Assembly* tot het starten van een mondiaal proces om een internationale overeenkomst overeen te komen over pandemie-preventie, paraatheid en optreden.

Crisismanagement en weerbaarheid

Tijdens de ER werd stilgestaan bij de verbetering van de collectieve paraatheid, reactievermogen en veerkracht van de EU bij toekomstige crises. De ER riep in dit licht op tot het versterken van de crisisrespons en het versterken van het reactievermogen en monitoring.

Energieprijzen

De ER sprak over de hoge energieprijzen en de noodzaak burgers en bedrijven te beschermen tegen extreme volatiliteit van prijzen, zonder dat er overeenstemming werd bereikt over de conclusies. De regeringsleiders namen nota van het tussenrapport dat het *Agency for the Cooperation of Energy Regulators* (ACER) heeft gepubliceerd over de hoge energieprijzen en de werking van de groothandelsmarkt voor elektriciteit, als ook het tussenrapport dat de *European Securities and Markets Authority* (ESMA) heeft gepubliceerd over de werking van de ETS-markt in relatie tot energieprijzen. Definitieve rapporten van ACER en ESMA zullen in het voorjaar van 2022 verschijnen. Er was discussie over de mate waarin het ETS bijdraagt aan de hoge energieprijzen. De ER zal naar verwachting in het voorjaar van 2022 opnieuw spreken over de energieprijzen. Commissievoorzitter Von der Leyen liet weten dat de tweede gedelegeerde handeling over de groene taxonomie naar verwachting nog voor het eind van 2021 zal worden gepubliceerd door de Commissie. Zoals toegezegd, zal uw Kamer na deze publicatie een appreciatie ontvangen.

Veiligheid en defensie

De ER besprak de eerste conceptversie van het EU Strategisch Kompas die de Hoge Vertegenwoordiger (HV) op 9 november jl. deelde met de lidstaten. De ER sprak de ambitie uit dat de EU in het licht van de toenemende wereldwijde instabiliteit, groeiende strategische competitie en complexe veiligheidsdreigingen meer verantwoordelijkheid neemt voor haar eigen veiligheid. Een uitvoerige weergave en kabinetsappreciatie van de eerste conceptversie van het Strategisch Kompas is de Kamer op 10 december toegegaan. De ER steunde het versterken van het partnerschap met de NAVO en kijkt uit naar de derde gezamenlijke EU-NAVO verklaring. Ook werd door sommige landen aandacht gevraagd voor de eigenstandige rol van de EU op veiligheidsgebied, omdat niet alle landen lid zijn van de NAVO. De ER vroeg de Commissie om in februari de

technology roadmap te presenteren en samen met de Hoge Vertegenwoordiger voorstellen te doen op het gebied van ruimteveiligheid, cyber en hybride dreigingen. Tijdens een informele gezamenlijke bijeenkomst van de RBZ en de RBZ Defensie op 13–14 januari zal verder gesproken worden over het Strategische Kompas. Het Strategisch Kompas wordt voorzien te worden aangenomen op 21 maart 2022, tijdens een gezamenlijke RBZ met de Ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie en vervolgens worden bekrachtigd tijdens de Europese Raad van 24–25 maart 2022.

Migratie (externe dimensie)

De ER sprak over de externe dimensie van migratie. Diverse landen lichtten de uitdagingen toe waarmee zij mee te maken hebben aan de buitengrenzen van de EU of met de toestroom van migranten naar hun land. De ER riep de Commissie en de HV op om, waar nodig samen met de lidstaten, de actieplannen voor de acht prioriteitslanden operationeel te maken en uit te voeren in samenwerking met partnerlanden. Verder sprak de ER de verwachting uit dat er adequate financiële steun is voor activiteiten langs de migratieroutes. De ER erkende het belang van een meer geïntegreerd EU-terugkeerbeleid en riep de Commissie en de HV, in samenwerking met EU-lidstaten, op om effectieve terugkeer van de EU naar landen van oorsprong mogelijk te maken door relevant EU-beleid, instrumenten en middelen als hefboom te gebruiken. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan ontwikkelingssamenwerking, handel en visa. De ER veroordeelde pogingen van landen, zoals Belarus, om migranten te instrumentaliseren voor politieke doeleinden en benadrukte het belang van snelle behandeling van het voorstel voor maatregelen tegen vervoersbedrijven die zich met mensensmokkel bezighouden. De regeringsleiders concludeerden dat lidstaten die specifieke uitdagingen kennen bij het bewaken van de buitengrenzen van de EU worden ondersteund.

Externe betrekkingen

Belarus

De ER veroordeelde het instrumentaliseren van migranten en vluchtelingen en de humanitaire crisis veroorzaakt door het regime in Belarus. De EU is vastbesloten om de hybride aanval van Belarus te weerstaan in lijn met het Europese en internationale recht. De ER benadrukte het belang van het effectief beschermen van de buitengrenzen van de EU met verwijzing naar de recente Commissievoorstellen over voorlopige noodmaatregelen. Ook onderstreepte de ER het belang van de implementatie van de restrictieve maatregelen van het 5^e sanctiepakket en sprak de bereidheid uit om, zo nodig, verdere maatregelen te nemen. De ER riep op tot ongehinderde toegang voor internationale organisaties in Belarus, het verhogen van humanitaire hulp en de terugkeer van migranten uit Belarus.

Oekraïne

De ER sprak over de spanningen aan de grens tussen Oekraïne en Rusland. Rusland werd opgeroepen om de spanningen te verminderen die veroorzaakt werden door de militaire troepenopbouw aan de grens en de agressieve retoriek. De ER sprak haar steun uit voor de soevereiniteit en territoriale integriteit van Oekraïne en benadrukte dat verdere militaire agressie serieuze gevolgen zal hebben en er een hoge prijs door Rusland betaald zal worden, waaronder met behulp van restrictieve maatregelen in nauwe coördinatie met partners. De ER riep op tot diplomatieke inspan-

ningen, in het bijzonder in het Normandië-format, om te komen tot volledige implementatie van de Minsk akkoorden.

EU-AU

De ER besprak de voorbereiding van de zesde EU-AU top, die op 17-18 februari 2022 in Brussel gepland staat. Met de top wordt beoogd het EU-Afrika partnerschap verder te versterken.

Nederland acht het van belang dat de EU en de AU als gelijkwaardige partners samenwerken op thema's als vrede en veiligheid, migratie, handel en investeringen en klimaat. Ook is het van belang dat goede afspraken worden gemaakt over COVID-19 response- en herstelmaatregelen. Als uitkomst van de top is een slotverklaring voorzien die de samenwerking voor het komende decennium vorm moet geven.

Ethiopië

De ER sprak over de verdere escalatie van het conflict in Ethiopië. Er werd steun uitgesproken voor de bemiddelingspogingen van de Hoge Vertegenwoordiger van de Afrikaanse Unie, dhr. Obasjano. De EU riep op tot een onvoorwaardelijk staakt het vuren en deelname van alle partijen aan een inclusieve en transparante nationale dialoog. Bescherming van burgers en humanitaire toegang moeten daarbij ook prioriteit krijgen.

Eurozonetop

Na de ER vond op 16 december jl. ook een Eurozonetop plaats waar alle 27 lidstaten aan deelnamen.

De regeringsleiders constateerden dat de krachtige, snelle en gecoördineerde beleidsreactie van de EU en de lidstaten voor een robuust herstel van de COVID-19-crisis heeft gezorgd. Zij namen vervolgens een verklaring aan waarin wordt verwezen naar de brief van 10 december jl. van de voorzitter van Eurogroep aan de voorzitter van de ER en van de verklaring van de Eurogroep over de ontwerpbegrotingen voor 2022. Hierin wordt aangegeven dat voortzetting van de nauwe coördinatie van het begrotingsbeleid in de eurozone van groot belang is om een duurzaam en inclusief herstel stevig te verankeren.

Daarnaast wordt in de verklaring benadrukt dat de bankenunie en een geïntegreerde en goed functionerende kapitaalmarkt van essentieel belang zijn om een stabiel financieel stelsel te waarborgen, het concurrentievermogen van de EU te ondersteunen en de financiering voor de groene en digitale transitie te kanaliseren. Ook wordt uitgekeken naar de inwerkingtreding van de verdragswijziging van het ESM en de snelle invoering van de backstop voor het *Single Resolution Fund*.

Ook is de Eurogroep verzocht om in inclusieve samenstelling het werkplan af te ronden om stapsgewijs alle openstaande punten die nodig zijn om de Bankenunie te voltooiën te adresseren en is opgeroepen tot snelle voortgang bij de verdieping van de kapitaalmarktunie.

De volgende Eurotop is voorzien en marge van de Europese Raad in maart 2021. Dan zullen de regeringsleiders de voortgang evalueren.